

Tidning för Ålbo by.
Fjärde årgången.
1986

Ålbo bladet

Småskolan i Ålbo 1920

Barnen på bilden från lärarinnan Lovisa Pettersson till höger.
Anna Eklöv (Lassas) Martin Eklund (Rönäs) Judit Eklund (Bäckes)
Axel Larsson (Smedängs) Ingrid Eklund (Bäckes) Hannes Jonsson
(Matjas) Elnä Frisk (Per Ers) Joel Frisk (Per Ers) Ida Andersson
(Janses) Erik Larsson (Andersas) Lilly Andersson (Andersnills)
David Eklund (Bäckes) Hilda Sjöblom (Sjöbloms) Ingrid Frisk (Hörn-
gårds) Helmer Lund (Lunds) Nisse Liljeberg (Liljebergs) Sonja
Kahn (Baggbo) Karl Persson (Jon Ols) Anna Häll (Lindgrens) Pelle
Eklund (Finnmyra) Otto Larsson (Smedängs) Elna Julin (Kvarn)
Albin Ålstrand (Åkerlunds) Dagny Larsson (Fäbos)

Verksamhetsberättelse.

Ålbo bykommitté har i år bestått av Gull Karl ordförande Margaretha Dahleń vice ordförande och Gudrun Karlsson sekreterare. Övriga medlemmar har varit MajBritt Söder, Rose-Marie Åhlstrand, Karin Näslund, Inga Thörnhult och Linnea Batters.

Vi har dessutom fått behålla vår kassör Rune Ågren utanför kommittén vilket vi alla har uppskattat.

Vid det första möte som kommittén hade i nov. kom förslag på en rad olika saker som kommittén sedan fortlöpande har arbetat med under våren, sommaren och hösten.

Vid detta första möte föreslogs att Ålbo byförening skulle få några enkla regler att följa och likaledes kassören. Dessa regler utarbetades och antogs vid ett senare möte som förslag till årsmötet.

Årsmötet är en annan sak som kommittén arbetat med och det första årsmötet hölls i mats -86. Vi anser att det var ett lyckat och bra sätt att få många Ålbobor samlade för att kunna ta del av tankar och ev. besluta om saker rörande Ålbo by. Dessutom är det alltid trevligt att träffas för en pratstund över en kopp kaffe när våren på allvar börjar nalkas.

Övriga aktiviteter har i år varit Gökottan, Valborg, Augustifesten och Oktoberfesten.

De tre första begivenheterna ovan kan ni hitta beskrivna lite längre fram i ÅlboBladet och Oktoberfesten får vi ta med i nästa nummer av ÅlboBladet.

Övriga frågor som kommittén har stött och blött av större betydelse har varit frågan om badstranden. Den frågan har haft många turer och till och med orsakat ett extra sammanträde. Tilläggas bör kanske att den frågan är långt ifrån utagerad då det är många frågor som bör lösas innan ett beslut i frågan om badstranden kan tas.

Kommittén hoppas att alla Ålbobor i någon mån haft glädje av de begivenheter som erbjudits hittills i år .

Ävenledes hoppas vi att Ålboborna känner sig delaktiga i kommitténs arbet och att alla i möjligaste mån har kunnat göra sin stämma hörd.

Slutligen vill vi tacka Stig Andersson och Rune Ågren för tillkomsten av detta blad och vi hoppas att nästa år blir ett bra Ålboår.

Bykommittén

Stig Andersson ord.

VALBORG

Natten till den 28 april föll ett kraftigt regn. Bra, tänkte man, nu regnar snön bort till Valborg. Det regnet kom att visa sig mer betydelsefullt än så. Det innehöll bl.a. ett ämne kallat Cesium 137, som fick och fortsätter att få vittgående konsekvenser för oss.

Det fortsatte att regna på Valborgsmässoafton. Var det därför så få bybor kom till Kalvhaga? Vilka skälen än var, så blev det en snöplig tillställning. Bykommittén fick känka hem igen med kaffet och det hembakta. Elden vägrade att ta sig trots all hjälp med bensindunkar. Fyrverkeriet blev kvällens behållning.

Finns det något intresse i byn för att fortsätta fira Valborg i framtiden?

GÖKOTTAN

En tidig söndagsmorrn i början av Maj samlades vi med cyklar vid skolan för utfärd. Ålbo ställde nästan upp mangrannt. Cykelturen blev inte så lång för målet var Piparudden, där vi skulle fira gökotta. Vädret var vackert och humöret på topp.

Väl där packade vi upp våra fikakorgar och gjorde en eld där det grillades korv. Några stände upp en sång.

En del tog sen en promenad till en närbelägen sommarstuga vid vattnet.

Förmiddagen gick fort under muntert samspråk och vid 11-tiden cyklade vi hem igen.

Men när gök hörde vi inte men det gjorde nog inte så mycket. Samlingen hade varit trevlig och vi hoppas att det blir flera sådana.

AUGUSTIFESTEN

Fredagen den 15 augusti anordnade vi picnic på Per Lars loge.

Mat och dryck hade vi med oss och musik i form av bandspelare som vi dansade till och hade trevligt.

Rätt många hade hittat dit och vi hoppas det ska bli en tradition.

Några synliga händelser i Ålbo under det gångna verksamhetsåret.

Under det gångna året har trots allt vissa förändringar skett i Ålbo, vilket byborna här erinras om.

Den gångna vintern får ses som rätt hyfsad vad gäller snödjup och kyla, men visst var det bistert stundom.

Våren kom så sakteligen, men ej i den snabba takt vi önskade, utan varade till sommaren, som plötsligt infann sig med god värme en period, sedan regn följt av en kortare värmeperiod, vilken förorsakade förfärlig myggplåga en längre tid, sedan har det mest varit regn och rusk.

En mycket allvarlig kärnkraftolycka i Tjernobyli i Ryssland i slutet av april fick allvarliga konsekvenser för Ålbo som en stor del av Sverige genom av därifrån av vindar och regn hitfört radioaktivt nedfall. Det medförde, att mjölkorna ej kunde släppas på bete förrän långt in på sommaren, höskörden fick tagas som ensilage med hög stubbhöjd av från Skåne hitfraktade maskiner. Bar, svamp, grönsaker, vilt m.m. anses olämpligt till människoföda på grund av det radioaktiva nedfallet.

Sista dagarna av 1985 påbörjades nybyggnaden av riksväg 67 från Ålboån till Brunsheden och skall vara färdigbyggd hösten 1987. Ny bro över Ålboån bygges innevarande höst och blir den fjärde kända bron där, men troligt flera.

Vägen till Smedsäng rustades upp.

Flaskmursdiket rensades från Smedsänget till Flaskmuren.

Vagsamfälligheten fick avslag på ansökan hos Kungl. Majt om ned-sättning av hastigheten till 50 km på samfällighetens vägar.

Likaså är utbyggnad av gatlyset i byn skjutet på framtiden.

Franz Karl med familj flyttade från Ålbo till Gävle och ny ägare disponerar nu Lunds som fritidsbostad.

Även Juhlin fick ny ägare och tjänstgör som fritidsbostad.

Malms gården fick permanent boende av Hedesundaborna Per-Olov Engvall och Eva Ekelund, vilka firade sitt bröllop under sommaren.

Snickar-Edvin flyttade till Ängslyckan och nya ägarna till Snickers gården är Lars Rydberg och Annica Markusson, ditflyttade under hösten.

Gamia skolan eller Lunds blev såld och bekos nu av en ättling från Lunds, Sören Lund.

Skolan kläddes med ett värmande lager isolering och rödfärgad träpanel på detta, likaså pålades nytt plåttak. Likadant skedde hos Anders Nils, dock ej nytt tak. Även Bäckes gården isolerades och kläddes med rödfärgade bräder mot att tidigare varit klädd med eternitplattor. Hos Matjas pålades nytt tak på en del av uthusen där södra takhalvan nu består av plast, vilken tjänstgör som solfångare för torkning av säd och hö. Benedickska gården genomgår en grundlig inre renovering. Janses kök har även grundligt renoverats. I Baggbö har ett nytt häbre uppförts. Hos Per Lars rödfärgade bostaden. Garaget hos Norrgårds fick ett nytt tak. Assar Söders sto Gylleriara fick ett vackert föl.

Med sina 96 år är Anna Fröjd Ålbos äldsta person, men vistas numera på sjukhem i Gävle.

Yngst är Elias Åhlstrand. Han fyllde 1 år under den gångna sommaren.

Även sorgens budskap har nått oss under året på

Enik Nilsson från Andarna, 77 år gammal, har varit sjuk i flera månader och har varit i en tillstånd av svår sjukdom.

Viktor Olsson från Fornsås, 90 år gammal, har varit sjuk i flera månader och har varit i en tillstånd av svår sjukdom.

Det är nämligen synliga förändringar och händer under det gångna året i Albo, men även personliga förändringar och händer har säkerligen inträffat för flertalet av tyngsinnvånare.

Det är synd att det ska regna så mycket. Min Kaktusdahlia har varit så fin. Som mest hade den blommor, säger Maj Britt Söder.

Rikblommande Kaktusdahlia

I Albo mellan Hedesunda och Gysinge bor också en familj som har många växtrekord. Det är Maj Britt och Helge Söder. Maj Britt är mycket glad för att en av hennes Kaktusdahlior är ovanligt rikblommande i år.

— Jag räknade till 22 blommor när den var som finast. Det är synd att blommorna har blivit förstörda av regnvädret. Dahlia har varit mycket finare än så här säger Maj Britt och ställer upp för fotografiering intill den grann Dahlian.

Maj Britt brukar plocka upp lökarna varje höst och spara dem till nästa säsong. Rekorddahlia är tre år gammal. Ute i blomsterängarna växer det också mycket bra. Här finns exempelvis några exemplar av Rosenskära som är 1,60 meter höga.

— Vi har inte gjort någonting speciellt med blommorna, vi har bara vattnat dem, säger Helge.

Maj Britt har också många fina krukväxter. Hon har exempelvis en Streptocarpus som har haft 3 blommor och knoppar som mest. Därmed sätter vi punkt för rekordnoteringar för den här gången. GT:s redaktion missar tänker att många av de här rekordnoteringarna är tämligen svåra att slå. Men man ska aldrig säga aldrig.

GT 135 p 1955

Kaktusdahlia: (22 blommor)
Maj Britt Söder, Albo Hedesunda. Rosenskära: (1,60 m)
Helge Söder, Albo Hedesunda

Streptocarpus: (33 blommor)
Maj Britt Söder, Albo Hedesunda.

G.D. ☆☆☆ 8-1000
■ Helge Söder i Albo i Hedesunda kan ståta med balsaminer som är 2,85 meter höga. Det är annat det än de krukväxter som F&S har på fönsterbrädan.

Minnen från skoltiden.

Vid mogen ålder ser man tillbaka på sin egen skoltid och finner den då angenäm, vilket man ej alla gånger under skoltiden tyckte.

Min och alla bybors skolgång i Ålbo tiderna igenom har varit en lägre skolform, men trots detta har vi klarat oss med de kunskaper vi inhämtade där, en del gick det bättre för, en del sämre, något en orättvis natur får lastas för.

1927 det sista året med den sedan allmänna skolans början i Ålbo omkring 1870 varande undervisningen, med storskolans skolgång fem dagar i veckan en termin och småskolan en dag och vise versa terminen därpå hade jag nöjet att börja, och kan berätta att jag gått i den gamla skolformen, något dagens barn har svårt att förstå.

Läraren Vera Skogh var även ny och hade ambitioner att lära oss men hennes humör kunde ställa till tråkigheter. Nio började detta år och sex gick i de två andra klasserna då småskolan var tre årig vilket var sista läsåret med den skolformen.

Nio barn ansågs som stor klass i en liten by som Ålbo, och jag minnes att föregående lärarinnan Lovisa Pettersson uttryckte farhågor att få så många nybörjare då jag följde min morfar med ett vedlass till skolan vintern före. Hon slapp detta då hon insjuknade och dog året därpå.

Under vårterminen 1928 började arbetet med häjning av skolan att att erhålla lärosal och bostad i den övre våningen, och från höstterminen detta år blev skolgång varje dag för alla med två lärare och två skolsalar. Detta arbete utfördes av Anders Ugglå med söner från Lunda.

Vad jag kan erinra mig var inga större kontroverser under första läsåret mer än en gång då Erik Frisk (Per Ers) vilken gick i tredje klassen och var mera utvecklad föreslog att vi skulle titta under fjölen då flickorna besökte w c vilket vi pojkar accepterade.

Flickorna upptäckte det och allt hade gått bra, men Mary Hedberg (Vesters) kunde ej tåla vilket de andra flickorna gjorde utan talade om det för lärarinnan med följd att hon höll förhör med pojkarna om händelsen och nästan alla hede lyft på luckan och försökt beskåda flickorna i stjärten. När hon frågade svarade en del att de lyft och sett, en del att lyft och inget sett.

De äldre pojkarna berättade att träffa en bil med ett föremål måste man kastade det före densamma, något jag dumt nog tog mig för en gång vid hemfärden från skolan i första klassen. Det kom en bil vilken var sålsynta då av den tidens förnåma höga fyrkantiga modell när vi var hos Kranzes. Vi ungar talade om att träffa bilen med en sten och jag kastade vilket oturligt träffade den främre rutan på bilen att sprickor uppstod. Vi sprang på sidan och sökte gömma oss under ett äppelträd men föraren hittade oss och jag erkände min skuld vilket resulterade i en kraftig örfil och utskällning något jag gjort rätt för, han talte om att en ny ruta kostade 10 kr vilken var en svindlande summa på den tiden. Jag gick hem rädd och befarade att anhöriga skulle få reda på det inträffade vilket de så småningom fick och man fick en omgång.

I första klassen fick vi även följa med på skolresa till Uppsala för de pengar de äldre klasserna tjänat in genom olika aktiviteter. Detta var den största upplevelse vi sjuåringar och även de äldre upplevat att åka så långt från hemmet. John Forslund Brunn skjutsade oss med buss i vilken fanns dörrar till varje säte. Klaraste minne av den resan 55 år därefter är besöket i domkyrkan och visningen där av blodiga kläder från någon avrättning för mycket länge sedan.

Andra året invigde vi lärosalen på övre våningen i en till utsende delvis förändrad skola med det dominerande nybyggda trpphuset.

Vid terminens början upplystes vilka privilegier till lärdom Albo skola fått med skilld små och storskola samt skolgång för alla varje dag med effektiv undervisning.

Detta år anställdes Hilma Englund från Jön Ols på Ön till folkskolalärare med undervisning och bostad i undre våningen. Andra och tredje klassen slogs tillsammans till tredje klassen med början i stor-skolan.

Glädjen för oss i småskolan var stor att rymmas i en nybyggd vad vi tyckte verklig magnefikt klassrum där väggarna var klädda med playwod då ett nytt matrial. Alla golv var behandlade med en brun färg vilken ej helt torkade in under min skoltid utan kändes klibbig under skosulorna.

Väntsalen var mörk och är fortfarande ett mörkt rum genom att den saknar fönster mot ytterväggen.

De gamla skolbänkarna med platts för två fanns kvar och blev ej utbytta förän i mitt fjärde eller femte läsår.

Vera Skogh ärvde sin fars temperament och var ej så nådig alla gånger, för min del kan jag ej klaga, men några med svårigheter att följa undervisningen och bristfällig läsläsning råkade många gånger illa ut. Kunde inträffa att pekpinnen slogs över dessas fingrar mot bänklöcket om eleven ej uppfattade undervisningen. Även andra ofog bestraffades på lika vis..

Alla elever lärde dock sig läsa och skriva i dessa två klasser och multiplikationstabellen skulle kunnas som ett rinnande vatten, som det då hette.

Vera Skoghs tjänst var ej ordinarie men på detta år skulle en sådan tillsättas. På den tiden hade befolkningen inflytande vid dessa tjänsters tillsättande genom val varför frågan hos föräldrarna i Albo uppstod om hennes lämplighet och andra kandidater framfördes. Banvakt Liljeberg förde den frågan hårdast och paradoxsalt blev hans son Viktor efter något år gift med henne. Hon fick den ordinarie tjänsten men tiden staxt före var dock hennes temperament och uppträdande mot barnen betydligt midare. Som undervisare var hon bra och hade ambitioner att lära barnen om man bortser från det ovanstående.

En vacker sommandag under mitt andra läsår hade hela skolan en utflykt till Piparudden då vi marcherade i led och Svenska flaggan bars. Framkommen bjöd lärarna på saft och buller vilka ej alla barn på den tiden trakterades med och därför uppskattades. Lekar anordnades till allas uppskattning och ett foto togs på den samlade skaran.

Denna vad det nu tycks billiga episod var för 7 och 8 åringar en upplevelse och är 55 år därefter ett mycket glädjande minne.

Eva Sjöblom gick i klassen efter mig och hade problem många gånger. En gång hon ej själv kunde lastas för var vid sen ankomst i hennes första läsår då Fr. Skogh fick tag i henne och ruskade henne med skrik att hon skulle lära henne att gå upp på mornarna, något vi andra ungar tyckte var förfärligt.

I samma skolår var kristendomsundervisning då Fr. Skogh frågade Eva vad Jesus växte upp. Eva var ej med men hörde ordet växa varför hon svarade på ett träd. Detta föll ej i god jord med följ att hon ruskades.

Ett minne utom skolarbetet från min andra klass är när en dotter Milly i grangården Strids hemkom död från Styrsö sanatorium och jag satt intill fönstret iakttagande när kistan bars in till Strids.

Skolmatriel fick eleverna bekosta själva vilket ställde till med problem i dessa penningknapphetens tid. Ekonomin var i olika familjer bättre och sämre att betala detta, vilket nu anses som blygsam kostnad. En penna kostade 5 öre likasom ett suddgummi, en skrivbok större 15 öre, men läroböckerna kostade flera kronor.

Lärarna förde journal över de köpta sakerna, och det kunde bli upp till flera kronor iskuld något lärarna låg ute med varför hon flera gånger i veckan läste upp den och den elevens skuld med uppmaning till betalning.

Examen efter mitt andra år var som alla andra följande år högtidlig med blommor och pynt samt föräldrar som åhörare. Präst var även med, likaså skolstyrelseledamoten Johan Fröjd Ålbo vilken uppmanade oss att ej bara lära för skolan utan för livet, vilket vi alla trodde oss försöka var och en efter sin förmåga.

∅

I tredje klassen var man i storskolan med ny lärare, Hilma Englund, vilken var omtyckt och ej hade det hetsiga sinnelag som Vera Skogh, hon kunde dock repa humör om det gällde.

En gång hade Erik Frisk (Per Ers) gjort något ofog vilket hon iaktog, detta resulterade i en kraftig örfil, vilket inträffade flera gånger. Erik vände denna örfil till sin fördel och berättade stolt efteråt att han vände den andra sidan till enligt ett känt bibelord. Någon rotting eller ris hotades eller förekom aldrig under min skoltid.

Denna skola var dock en lägre folkskola, men Fr. Englund framhöll en gång att vi hade kursböcker vilka var avsedda för en högre folkskola och gav oss en eloge att vi följde dem.

Efter nuvarande skolordning var dock undervisningen bristfällig med en lärare för fyra klasser indelad i två avdelningar.

Interjuver med samma årgångars elever i nuvarande skola kan jag påstå att de ämnen vi läste kunskapsnivån hos oss var fullt jämförbara med nutidens elever. Andra ämnen är nu tillkomna i den 9 åriga skolan men att märka är att vi hade även andra ämnen, bl.a. två psalmverser i veckan samt någon bibels historia där de tio budorden dock var de väsentligaste, och skulle kunnas som ett rinnande vatten.

Städning som vedleveranserna till de olika skolorna i Hedesunda utbjöds på auktion där den vilken lämnade det lägsta budet fick det, och det var verkligen låga bud. Ved kunde därför komma rätt långt ifrån, och jag minnes hur hästarna kom dragandes med denna på vintarna. Sönderhuggningen av denna kastved ombesörjdes under hela min skoltid av Pelle Lind från Ålbo, och även detta arbete auktionerades ut.

Städningen under min skoltid ombesörjdes av den i Norge födda Selma Pettersson från Lassas och Stina Frisk från Hörngårds. Tillika med städningen fick de under den kalla årstiden göra upp eld i fyra kaminer. Ved fick barnen bära in under lektionerna och det var ett välkommet avbrott då den tog slut i den stora vedlåren.

En 12 liters kopparhink med dito skopa fylld av vatten stod på vedlåren att släcka barnens törst. Under mina sista skolår kom en kopparbehållare med lock fastsatt på väggen med ett krökt rör ned och kran att spruta vatten i mun vilket ansågs mera hygieniskt, under var ett kopparfat vilket var avsett till tvättfat men knappast någon gång använt, och jag kan ej erinra mig någon gång en tvål fanns där. Städning hade vissa problem att fylla vattenbehållaren högt på väggen och tyckte därför ej om den.

En vakt och ordningsman uttogs varje vecka och i det ingick att ringa i en klocka när timmen var slut, och likaså när rasten var slut. Ett stort väggur satt på den västra väggen vilken vakten hade ett extra öga på under sin vaktvecka. Likaså skötte densamma om eldningen under den kalla årstiden.

Efter rastens slut ställde sig barnen på två led i bestämd ordning efter bänkplattserna vid dörren i väntsalen och fick där invänta lärarens ankomst vilket i bland kunde dröja rätt länge, då hon komenderade framåt march, och då alla kommit till sina bänkar komenderades sitt.

Disiplinen var som förstås rätt hård och lärarna betraktades med respekt, vilket säkert var bra för skolordningen. Ve den vilken förde oväsen under lektionerna. Även alla äldre personer iaktogs med aktning och respekt.

I de gamla parbankarnas tid satt pojkar i samma bänk vilket säkert åstadkom olika "spratt" dem emellan vilket Englund försökte avhjälpa med att placera en flicka och en pojke i samma bänk. Om det blev någon förbättring är svårt att avgöra. Jag fick sitta tillsammans med Mary Hedberg ett flertal år.

Någon skolmåltid var ej påtänkt då utan alla hade sin egen matsäck med sig utom de närboende vilka på denna timma uppsökte hemmet för måltiden, något även jag gjorde på sommrarna.

Den tidens matsäck i någon väska var tämligen mager med hårt bröd ofta hembakat, hade någon pålägg av ost eller dylikt betraktades det med avund av de övriga barnen. Trots nästan alla hade kreatur fanns ytterst få vilka hade ägg, detta betraktades som herrskapsmat, och vad jag kan erinra mig åt alla upp sin medhavda matsäck hur dålig den än var.

Flickorna hade en skolväska av tyg vackert broderad vilken drogs tillsammans i sin övre del med två snören vilka även tjänsgjorde ett bära den. Pojkarna hade i regel ryggsäck och när de var flera syskon hade de sina atrialjer tillsammans.

Någon läkarundersökning förekom ej under min skoltid, men året efter jag slutat blev det sådan i skolflokalen.

Skolvägen var lång för många, i synnerhet för Smedängs och banvakt Liljebergs barn säkert 4 kilometer vilka de fick traska till fots i ur och skur ja även i stäng kyla och svår snö samt regnväder kom de, och vetetigen hade ingen av dem regnkläder någon gång, men kom gjorde de till rätt tid och ytterst få gånger uteblev på grund av otjänligt väder.

En gång vid stark snöstorm skjutsade Smedängs Otto dem till skolan i en kolstig. Tror knappast någon i dag skickar iväg en 7 åring på sådant med så lång väg. Trösten fanns att äldre syskon fanns med på färden, och vad 55 år därefter kan bedömas tog ingen skada av det.

Jag kan ej erinra mig någon kom barfota till skolan, men hemma var der vanligt med det att spara skor..

Cyckel fanns i gårdarna men ansågs för lyx att ungarna använde den till skolan, den var avsed till nyttigare saker ungar ansågs friska och orkade gå.

Skolk eller skolsjuk som det hette inträffade ytterst sällan, kanske aldrig.

Hygien i gårdarna var på den tiden ej den bästa med följd att löss och loppor ej var främmande. Huvudlöss fanns nog alltid men i mitt 4 eller 5 läsår blev det olidligt med klagomål till läraren från föräldrar att hon skulle pranta i oss det förfärliga i situationen, och säga till våra föräldrar att avlusa oss varje dag. Samtidigt förde hon journal i en blå bok varje morron hur många löss de hittat på den och den. Den som så att säga ansågs som lusbarare hade sällan att rapportera om några funna.

Det var rätt otäckt när man i skolan såg feta löss krypa på hårfätorna. Barnen drog hem lössen så att även de övriga familjemedlemmarna fick kämpa med dem.

Jag minnes att varje dag jag kom hem fick man sätta sig på en stol för "luskning" med kniv eller över en bricka där en luskam for fram omilt i håret och dessa gånger fick man se dem falla på brickan och själv dräpa dem. När de luskade med kniv hörde man dräpandet mot huvudsvålen och den som luskade sade "här är en". När de hittade ett gnätt sade de "bara ett gnätt".

Samma procedur upprepades varje morron och sedan var det att avlämna rapport hur många till läraren vid hennes "förhör" efter morronandakten.

De vilka lusade ned sina kamrater var en ofentlig hemlighet men ingen vågade anklaga någon.

Aven klädlöss var med i den omtalade episoden. Jag minnes hur en stor klädlus satt under en fäll, stor som en gråsugga, på den vita linneskjortan vilka användes på den tiden. Enda hjälpen mot dem var att koka kläderna. Några kemiska medel mot dessa kryp fanns ej då, men det talades om Sabbadillättika, men mig veterligt användes inga sådana medel utan det var "luskning".

Loppor fanns även men jag har inget minne att det blev krig mot dem i skolans regi.

I hemmen förekom sådana men ingen vill erkänna det nu vid samtal. Populärt och effektivt sätt att fånga dem var att föra en vit ullstump med handen mellan kroppen och underkläderna på det ställe loppan bet då hon fastnade i strumpan och följde med denne ut att dräpas. Många gånger han den hoppa från strumpan ned på golvet då alltid ett argt ord föll: "hon hoppa".

Om några dumheter gjorts på dagen blev det stort förhör att utröna den skyldige vilket i regel lyckades. Ej alla gånger lyckades det-även läraren kunde ha fel-då blev bestraffningen kvarsittning efter skolans slut för de misstänkta tills bekännelse avgavs.

Någon gång inträffade att ingen bekännelse fanns att ge då läraren hade fel uppfattning, då kunde kvarsittningen bli rätt länge, men läraren måste dock så småningom skicka hem dem. I regel var det pojkar vilka fick det straffet. Även innesittning på rasten förekom då någon betet sig illa på timmen. Någon gång förekom att eleven fick sitta inne på rasten och läsa läxan då densamma ej kunde den.

Respekten var som sagt stor för läraren varför det chockerade då Astrid Lind (vilken blev fort vuxen) en måndagsmorrn kallade Fr. Englund för du. Hon hade över söndagen varit på Ön i Englunds hem tillsammans med hennes "fostersyskon" och tydligen då sagt du till henne vilket hon upprepade i vår närvaro med som sagt chockertad verkan.

Om man mötte läraren efter skolans slut var ett måste att lyfta på mössan och hälsa på henne, om ej så blev det bannor.

Skambänk fanns vid väggen intill Godtemplarnas skåp viken även blev använd för minsta förselse.

En tråkig episod inträffade en vinter då Nils Andersson (Anders Pers) kastade en isig snöboll vilken råkade träffa Gunhild Skog (Baggbo) i ett öga vilket fick tråkiga följder för henne något hon lider av ännu..

I början av 30 talet kom Albin Ahrenberg med flygmaskin för passageraruppstigning på älvens is utanför Ålbo då hela skolan fick följa lärarna dit och beskåda det stora underverket till alla ungas glädje tillsammans med en stor nyfiken publik, men ej allt för många följde med på luftfärd till ett pris av 15 kr, Enda från Ålbo var Johan Larsson från Bengs.

Hilma Englund var från Ön och detta resulterade i att skolan varje vinter gästade Öns skola en dag då fint isföre rådde med medhavd matsäck. Detta uppskattades mycket och vi lärde oss känna Öns skolbarn något som med åren tunnats ut. En gång bjöd lärarna på fettisdagsbullar där vilket var enastående med så mycket gott i. Öns ungar gästade även oss en dag under liknande förhållanden.

Prästerskapet hade nära anknytning till skolan och skolarbetet på den tiden och kom på besök i synnerhet till bemärkelsedagar och examen så även till Ålbo.

På en Gustaf Adolfs dag den 6 nov vilken då firades i skolan besökte Kyrkoherde Brundin oss och höll ett anförande om "hjaltekonungen". Åhörare fanns med bl.a. Karl Åhgren och Erik Eklund från Finnmyra.

Utkommen på skolgården efter högtidens slut minnes jag ett häftigt dispyt uppstod mellan dessa båda då Åhgren frågade Eklund om en sådan krigarkung vilken krigade om religion och satte folket i stor fattigdom var något att hylla, något Eklund med sitt kyrkliga intresse ej höll med honom om.
 Detta är en episod vilken fästes djupt i mig..

Flaggstången stod tidigare mitt på skolgården. En höst med stark vind blåste den av under en lektion. Jag minnes vilken oerhörd smäll det blev då den nådde marken.

Övre delen av en tunna vilken de förmodligen haft kalk i vid skolans byggande syntes i närheten av denna flaggstång och den är säkert kvar där ännu.

Omtyckt nöje av pojkarna var att få en "solkatt" av en spegel rörande sig med flickornas bollar mot väggen så att de tappade vilket redade dem.

En dag blev det sensation då först en stor med bräder helt täckt vagn förspänd med två hästar och en skäggig man med piska sittande i en lucka körande dem komma norr ifrån. Detta var Zigenare men tydligen satt alla inne i vagnen för ingen syntes till och ingen sade något men vi ungar iaktog den noga och hörde hur gruset krossades under vagnshjulen.

Efter någon timme kom ett nytt sådant följe söder ifrån med sämre utrustning och endast en mager häst förspänd. De hade en med tältduk överbyggd vagn påminnande om Amerikanska prärievagnar, och intill den gick ungar och kärringar samt en stor kraftig körkarl vilken stannade och upplyste oss att de skulle slå läger i byn samt sade till oss att berätta detta hemma, och hälsade alla välkommen dit mot ett inträde i tältet av 25 öre för stora och 10 för barn.

Vi ungar hade ej bättre förstånd utan kastade avundsjuka blickar på dessa Zigenarbarn vilka slapp gå i denna förfärliga skola och leva ett spännande liv vad vi tyckte.

Jag önskade att på kvällen följa med dit men blev nekad av mina anhöriga för sådant var ej för barn.

Vad jag förstod var ej underhållningen ej så storslagen. Det var någon som spelade fiol, men mest var det frågan om att spå folk.

Hästen förvarade de i Janses bastun intill skolan vilket vi ungar upptäckte på morron.

Ofentliga tillställningar för byborna i skolan med teater o s v anordnades varje år att samla in pengar till skolresa vilket lyckades. Efter många år förstår man att lärarna nedlade mycket arbete på detta.

Ett år reciterade Englunds syster Nea poträtten av A M Lenngren, och vi ungar stod i urskurna ramar i en pappvägg föreställande de olika poträtten vilket uppskattades livligt.

Skolresor blev i regel varje år genom denna aktivitet till närbelägna platser som Alvkarleby, Furuvik, Gävle osv. Längsta resan var i mitt första skolår till Uppsala.

Varje år kom en folkskoleinspektör, och den dagen skötte vi oss mönstergillt och hörde ej någon anmärkning från honom. Första året var det en äldre farbror med ljust skägg, sedan kom en Josef Andersson vilken tjänsgjorde så länge jag gick. Även någon från skolrådet kom som åhörare någon dag i terminen, likaså som någon präst infann sig då dessa från skolans begynnelse till min skoltid haft inflytande över denna.

En kortare tid i min femte klass vikarerade And.Skogh,fadern till Vera Skogh här.Skrämda av ryktet om hans hårdhänta behandling av skolungarna i Sundby kom vi till skolan,men fann en äldre god man med klargörande undervisning något han behärskade efter en lång lärargärning,men med hårdhäntare behandling mot sina elever i sin krafts dagar.

I mitt tredje eller fjärde skolår lejdes Johan Söder,vilken då återflyttat från Hade till Norrgårds,att kapa veden hos Janses då han hade Ålbos enda kapklinga.

En rast hörde vi att Söder kapat av sig två fingrar och vi rusade dit och såg dessa avkapade fingrar med naglar ligga intill kaper vilket gjorde obehagligt intryck på oss.

Lärarinnan hade potatisland såväl som andra land på skolgården.Potatislandets skötsel vår och höst ingick i Ålbo böndernas jobb så att säga.De turades om efter en viss ordning att köra detta.

Underverket att en film visades i Ålbo skola en kväll skedde nog i mitt tredje läsår. Det kom afficher upp i byn om detta med visning av kungligheter osv,jag lyckades titta till mig en tioöring som inträdet var satt för barn och fick beskåda evenemanget.

Det var en företagsam herre vilken reste i utbyarna med detta nöje.Han hade en projektor vilkens ljuskälla var en stor fotogenlampa vilket bevisar att han for i de verkliga utkanterna.Projektorn drog han med vev och berättade till de spruckna bilderna vad de föreställde och det var vad man vill kalla journalfilmer,Det jag minnes visades en massa kungligheter från Balkan,och det som fastnade mest var bilder av den då världsberömda Svenska simmaren Arne Borg.

Detta var första gången jag och Ålbo skola såg rörliga bilder för en tacksam publik av barn och ålderstigna.

En riktig skolfilm(Trader Horn)som det hette minnes jag att vi längre fram fick cyckla till Brunn och se en eftermiddag mot inträde,detta var första riktiga filmen vi ungar såg.

Under gående hem från skolan stannade vi i regel varje dag vid Anders Lars salsfönstret och iaktog en där sittande rullgardin med ett fantasilandskap av borgar torn och andra vackra saker i skarpa färger,då vi drömde oss bort från det vi tyckte tråkiga skolgång. Även äldre skolårgångar har berättat att de gjort likadant under sin skoltid.

Förstörelselustan hos ungar kom fram då resterna efter nya dansbanan som den hette vid Torparns var populärt mål för oss västra ändans ungar att trasa sönder,men den var då övergiven för sitt ändamål sedan lång tid och"trasig".

Sex veckors fortsättningsskola i två år,tre på sommaren och tre på vintern under den ordinarie skolans lov fick de slutande klasserna gå i.Det kändes kymigt och vi betraktade oss som vuxna och försökte göra livet surt för Hilma Englund genom vissa tysta protester,och säkert var vi svårare elever då än under den ordinarie skolgången.

Denna fortsättningsskola måste börja rätt tidigt för jag minnes att vid min första examen var även Axel Larsson från Smedängs med som fortsättningsskolelev hur det kan komma sig då han var född 1911,men troligt skolkade han något år innan han började den,och man var inponerad redan då över hans stora kroppshydda.

Rut Liljeberg var även med och bar en vit examensklänning,och för detta betraktade jag henne som det vackraste man dittills sett av flickor.

Hilma Englund var som sagt född på Ön där hon hade sitt hem hos Jön Ols. Hennes far dog i unga år men trots detta utbildade sig två systrar Siri och Hilma till lärare och den tredje systern Nea var något inom sjönhetsbranschen. Dessa systrar dog i unga år i komplikationer i samband med sockersjuka.

Av vilken orsak jag ej kan avgöra tog modern Tilda Englund fem fosterbarn fyra flickor och en pojke, dessa fyra flickor flyttade till Hilma i Ålbo och hade en del av sin skolgång här. Lisa lika gammal som jag och en tid bänkamrat med henne, Vera ett år yngre, Greta och Birgit äldre. Hilma måste bidra till hemmets försörjning (troligt försörjare) som tillika var mormodern, en blind moster, modern och Bertil Sjöblom född på Piparudden. Under senare år tillkom ytterligare två pojkar.

Efter mormoderns och mosterns död flyttade även Bertil och modern till Hilma i Ålbo, modern sjuklig och avled under en lektion Hilma hade i skolan.

Hilma dog endast 33 år gammal 1937 under mycket tråkiga förhållanden för henne tillika med sjukdom.

Ålbo skola var efter nuvarande förhållanden i skolform att betaktas som mycket bristfällig i undervisningen, men jag vågar påstå att alla vilka gått i den från skolans början till dess slut fick och kunde lära sig läsa, skriva och räkna något ej alla i dagens 9 åriga ej behärskar.

Jag har aldrig träffat någon i min generation eller äldre vilken ej kunnat läsa trots bristfällig undervisning.

Några psykiska problem genom skolgång har jag ej reda på trots hård behandling av barnen i skola och hem, något som lär förekomma nu.

Alla barn, i varje fall på landsbygden, fick i min tid och tidigare lära sig arbeta i tidig ålder ofta i samma tid som skolarbetet började. Många gånger blev efter deras kroppskrafter arbetet för ansträngande i synnerhet efter nuvarande tankegångar, men ingen verkar tagit skada av detta, tvärt om viste de vid skolans slut vad arbete var och stod ej handfallen då ett nytt liv började efter skolan och tog det arbete de blev bjudna.

Skogsarbetare och bondpojkar måste under ledigheterna följa med på skogsarbete de sista klasserna i skolan och arbeta för familjens försörjning, aldrig fick de någon slant för detta, kanske något klädesplagg de ej annars fått.

Inträffade att flickor fick hjälpa till med mjölkningen på morron innan de gick till skolan när de kom upp i högre klasser.

Ålbo mars 1982
Stig Andersson

Barnen på nästa sidas skolkort. All personuppräknings från vänster. Liggande: Olle Stjärnhult (Anderslars) Nisse (Matjas). Nedersta raden: Nisse (Anderspers) Assar (Söders) Anna (Andersnils) Gunnar (Matjas) Erik (Simons) Martin (Andersas) Harry (Söders) Stig (Per Lars) Arne (Lindgrens). Andra raden: Anton (Andersnils) Gösta (Hörn-gårds) Erik (Perers) Birger (Smedängs) Olle (Lassas) Axel (Finnmyra) Johan (Rönäs) Gustav (Söders) Stig (Larsanders) Arnold (Bengs) Tredje raden: Gulli (Smedängs) Siri (Åkerlunds) Mary (Vesters) Tora (Liljebergs) Elly (Ågrens) Siri (Smedängs) Stina (Matjas) Helny (Simons) Gunhild (Baggbo) Eva (Sjöbloms) Karin (Lassas) Översta raden: Asta (Ågrens) Lilly (Ågrens) Astrid (Linds). Lärarna Vera Skogh och Hilma Englund.

Kända lärare i Ålbo skola.

- 1872-76 Carl Fredrik Ekblom född i Simtuna 1851
- 1878 Johanna Paulina Berglund född i Gävle 1856
- 1879 Stina Andersson född i Ovanåker 1850
- 1887 Emmy Viman
- Knäppkusen
- 1890 Anna Jansson
- 1892 Elna Nilsson
- 1893-96 Tida Nyman Gift med Seg. Tyhrs son Olof.
- 1896-99 Elvira Eriksson Från Berek
- 1904 Olivia Leven Från Stockholm
- 1907 Ingeborg Isberg
- Märta Dalström Från Forsbacka
- 1910-26 Lovisa Pettersson Från Vendel. Hitfl. från Gräsbäcken
- 1926-27 Svea Forström Från Stokholm Emigrerade till Amerika
- 1927-38 Vera Skogh Från Sundby Småskolan upphörde
- 1928-37 Hilma Englund Från Ön Första folkskolläraren. Död
- 1937-48 Nelly Schele Från Gävle Förflyttad till Vägskälet
Skolan upphörde

"Tag plats — stäng dörrarna"

HEDVIG ÄR 80- TALETS STINS

□ □ — Tåget från Stockholm, Tierp vidare mot Bollnäs, Söderhamn kommer strax in på spår tre.

Alla vi tågresenärer känner igen frasen. Denna dag är det tågklareraren Hedvig Söder, 26 som ropar ut tågen.

När hon fått klartecken går hon ut på perrongen och vinkar av tåget med sin vimpel. Klartecknet har hon fått av biträdet Sven-Erik Karlsson som arbetat i tjänsten i tretio år.

— Imorgon kan det vara ombytta roller — då sitter jag som tågklarerare och Hedvig som biträde, säger Sven-Erik Karlsson.

— Vi tågklarerare går skift, det finns skift som är sex timmar upp till tio timmar långa.

De båda sitter i tågexpeditionen och är länken inom Gävles järnvägsområde. Med hjälp av ställverket lägger de in växlar och har ansvaret för alla inkommande och utgående tåg.

Ställverket är en stor tavla som med hjälp av blinkande lampor visar spår och alla övergångar med bommar.

Det är mycket ansvar som ligger i tågklarerarens händer. Hon måste se till att rätt tåg kommer på rätt spår så inga olyckor sker. Ett exempel på misstag berättade Sven-Erik Karlsson om:

- Jag ropade ut att tåget från Stockholm skulle anlända. Jag och passagerarna gick ut på per-

rongen. Hapna såg vi ett tomt godståg komma in på spåret.

Sven-Erik Karlsson betonar att misstagen beror på den mänskliga faktorn. Denna gång hade pojkar på bangården låtit ett godståg komma in före Stockholmståget utan att ha meddelat tågklareraren.

- Det är omöjligt att fel uppstår annars, säger Hedvig Söder. Säkerhetsanordningarna är förträffliga.

Kommunikationen är tät till tågexpeditionen telefonen ringer hela tiden. Hedvig Söder svarar och ser att allt står rätt till på tågordningen som hon har framför sig. Därefter lägger hon in tågets väg med alla växlar och bommar. När tåget är i antågande sätter Hedvig Söder på sig massan och kavajen

och möter tåget

— Det mest ansvaret vi har är alla personer smit fällda bommar och folk som ar mer sig att hop komma på i farte Söder.

Hon är nyutex laterare. Efter et Stockholm fick h bildning i en m foljde en månads te rhon efter sex tr sar på Gävles tåge

— Vi äldre ty sköter sig riktigt i Erik Karlsson.

— Det är trevli kör vill arbeta inc
TINA WI

• Det gäller att hålla tungan rätt i mun när man ska lotsa in ett 30-tal tåg på Gävles station under en dag. Hedvig Söder klarar u

LJUSNAN

Tidning för Hälsingland

MÅNDAG 28 JULI 1986 • Vecka 31 • Nr 171 • Årgång 74

skyttebäst i Växbos stortävling

Duktig veteran

I veteranklassen gjorde Anders Nordin, Hedesunda, ett mycket bra resultat och fick 159 poäng. Största hotet till Nordin kom från Surahammar – Sven Fallqvist, 157 poäng. Bäste hälsing blev Gunnar Jansson, Alfa, med sin åtondeplats, 152 poäng.

Växbo IF:s skyttesektion fick idel lovord för arrangemanget, som inramades av ett soligt väder. Och kanske det inte dröjer länge förrän Husqvarna Grand Prix blir ett officiellt SM i jaktstygsskytte.

– Sportskytteförbundet har sett oss lite över axeln. Sett jaktstygsskytte lite grann som "bondskytte". Men det kommer mer och mer, i dag har det varit cirka 1 400 skyttar ute och tävlat runt om i Sverige, berättade Lasse Wälås, tävlingskommisarie.

CCO Tre segrare. Fr v Anders Nordin, veteraner, Jenny Hanring, damer, och Lars-Olaf Pettersson, seniorer. Den sistnämnde var tillsammans med juniorsegraren de enda som fick maximala 150 poäng. FOTO: TOMAS FROMS.